

ТВОРЧІСТЬ ЛЕСІ УКРАЇНКИ В АНГЛОМОВНОМУ СВІТІ

Силою і красою лірики, психологічною глибиною і тематичним розмаїттям драматичних творів, тверезістю своїх критичних праць і особистою мужністю Леся Українка зайняла вагоме місце у світовому красному письменстві. Охарактеризовано головних англомовних перекладачів української письменниці та їхній творчий доробок. Зосереджено увагу на тому, що перекладачі намагалися відтворити для читачів не лише зміст творів Лесі Українки, а й їхню форму в усіх видозмінних ритму, рими та віршового розміру.

Ключові слова: поезія, драматичні поеми, переклад, перекладознавство, англомовний світ.

Як я умру, на світі запалас
Покинутий вогонь моїх пісень,
І стримуваний племінь засіяє,
Вночі запалений, горітиме удень.

Леся Українка

Творча спадщина Лесі Українки – світова слава українського красного письменства. Великий новатор у нашій літературі, „перший наш неокласик” [1, 168], вона з рідкісною витонченістю поєднувала в творчості найхарактерніші українські національні риси, національну свідомість із різними ремінісценціями і мотивами всесвітньої культури. Велика загадка генія, Леся Українка і сьогодні сучасніша за багатьох наших сучасників. Поетеса набагато випередила свою епоху, бо творила у вимірах вселюдських, керувалася критеріями світовими. Тому-то її творчість становить безсумнівний інтерес і для англомовного читача, хоча, через мовний бар’єр та певні несприятливі історичні умови, дотепер йому відома ще мало.

Перший англомовний переклад творів Лесі Українки датується 1916 р., коли водночас у Лондоні та Нью-Йорку було

опубліковано книжку “Five Russian plays with one from the Ukrainian”. Цією українською п’єсою була драматична поема Лесі Українки „Вавилонський полон” [8, 153–173]. Її переклав Карл Еріх Бечгофер Робертс (1894–1949), англійський літератор і професійний перекладач (головно з російської мови), у співавторстві з киянкою Софією Вольською. У збірці були також п’єси А. Чехова, Д. Фонвізіна, М. Євреїнова – усі в перекладі К. Робертса. Леся Українка присвятила свою драматичну поему одному з найтрагічніших періодів давньоєврейської історії – вавилонському рабству. Чимало характерних рис того часу повторилося в українській історії доби Лесі Українки, коли розбрат та марні чвари, що свого часу руйнували єдність полонених євреїв, завдали нищівного удару українцям як нації (на жаль, завдають і сьогодні). Переклад зроблено досить точно, адекватно, з художнім відчуттям. У тексті – чимало архаїзмів, зокрема граматичних, що сприяють відтворенню духу старовини.

У передмові до книжки К. Робертс розглядав цю драматичну поему не лише як доказ широких літературних інтересів Лесі Українки, а й побачив у ній українську національну проблему – правда, подану не в українському національному одязі. Його спостереження підсумовує така думка: «„Вавилонський полон”, перекладений як епілог до цього тому, показує поневолення України її могутніми сусідами, але дух твору – переможний» [8, XVI]. У 1917 р. К. Робертс повторно опублікував свій переклад „Вавилонського полону” у книжці “A Russian Anthology in English”, що за його редакцією вийшла водночас у Лондоні та Нью-Йорку.

Першою спробою ґрунтовніше ознайомити англомовного читача з Лесею Українкою була добірка її творів „Дух пломеню”, опублікована 1950 р. в Нью-Йорку Союзом українок Америки [13] та повторно в 1971 р.– у місті Вестпорт (штат Коннектикут). Переклади зробив Персіваль Канді (1891–1947), відомий як перекладач творів українських класиків: крім Лесі Українки – І. Франка, Т. Шевченка, Марка Вовчка, О. Кобилянської, М. Ко-

цюбинського, О. Маковея, М. Левицького – та автор статей про них. Перекладав також повість О. Кобилянської „В неділю рано зілля копала...”, але раптова смерть перервала цю роботу.

У збірці „Дух пламеню” вміщено 28 творів, серед них драму „Бояриня”, драматичні поеми „На руїнах”, „Вавилонський полон”, „Адвокат Мартіан”, драму-феєрію „Лісова пісня”, драматичну сцену „Іфігенія в Тавриді”. Збірка включає чимало віршів, що стали хрестоматійними для українського читача: „Слово, чому ти не твердая криця...”, „Досвітні огні”, „Забута тінь” та ін. Опубліковані переклади охоплюють різні періоди творчості Лесі Українки і ще раз підтверджують думку М. Грушевського: „Творчість Лесі Українки – це якийсь титанічний хід по велетенських уступах, не рушених людською ногою, де кожен крок, кожен твір означав нову стадію, відкривав перед очима громадянства нашого все нові перспективи мислі, все нові обрії образів”.

У передмові до збірки „Дух пламеню” професор Колумбійського університету К. О. Меннінг так висловлюється про Лесю Українку: „Полум’яна любов до волі, відраза до тиранії, деспотизму, захист прав простих людей – ось мотиви, що постійно лунають у творах української письменниці. З кожним десятиріччям її літературна слава як однієї з провідних постатей української літератури зростає, бо її твори не лише витвір українського генія, а й неocenний вклад у світову літературу” [13, 15].

Загалом П. Канді адекватно відтворив дух Лесиних творів, модернізм виразу, силу і могутність громадянської лірики, зворушливу жіночність інтимних настроїв. В англomовного читача складається правильне уявлення і про Іфігенію, що рветься до рідного краю, до сім’ї – і саме заради них змушена залишитися на чужині („Іфігенія в Тавриді”), і про Дантову дружину Джемму Донаті, що зреклася власного щастя, аби пройшла в країну слави Беатріче („Забута тінь”). Він відчуває переконливий протест проти угодовства, легкодухості й лицемірства, читаючи англomовну інтерпретацію „Адвоката Мартіана”.

Одна зі своєрідностей почерку Лесі Українки – це гноми, прикінцеві сентенції, якими обмінюються її герої. П. Канді в основному правильно відтворив їх у перекладі. Ось знамениті слова пророчиці Тірци (драматична поема „На руїнах”):

Благословенний той, хто хліб дає!
Лежачим краю рідного немає,
Чий хліб і праця – того і земля
[4, III, 171].

У перекладі П. Канді читаємо:

Blessed is he whoever gives us bread!
He hath no native land who lies supine.
To him who sows and reaps – to him the land!
[13, 231].

Або ж сказані у відчаї слова Чоловіка з тієї ж драматичної поеми: „Руїні не потрібна оборона” [4, III, 171] – “A shattered ruin needeth no defence” [13, 231].

У 1950–1956 роках переклади зі збірки „Дух пломеню” часто передруковували періодичні видання “The Ukrainian Weekly”, “The Ukrainian Review”, “The Ukrainian Quarterly” (в останньому часто друкував статті П. Канді наприкінці життя).

У 1945 р. П. Канді опублікував у газеті “The Ukrainian Weekly” переклад оповідання Лесі Українки „Розмова” (зразок психологічної прози). М. Лучкович передрукував його у редакваній ним англomовній антології українського оповідання „Їхній край” [10, 117–132].

У 1963 р. канадські славісти К.-Г. Андрусинин та В. Кіркконел опублікували укладену й перекладену ними англomовну антологію „Українські поети 1189–1962”, що охоплює вісім століть розвитку української поезії: від „Слова про Ігорів похід”, дум XVI–XVII ст. до В. Сосюри, О. Іваха, Є. Плужника,

В. Бобинського, М. Бажана та ін. [11]. У книзі представлено творчість 102 українських поетів.

В. Кіркконел (1895–1977) – англомовний письменник, перекладач-поліглот, учений-філолог. Багато років він мешкав у Вінніпезі, де вивчав мову, життя і побут різних етнічних груп. У 1948–1964 рр. був президентом Акадеійського університету (м. Волфвіл, провінція Нова Шотландія). В. Кіркконел видав понад 40 книжок віршованих перекладів, зокрема „Європейські елегії” (Оттава, 1948), „Угорська муза” (Вінніпег, 1933), „Золота скарбівня польської лірики” (Вінніпег, 1936); дуже вдало переклав „Пана Тадеуша” А. Міцкевича (Торонто, 1962). Опублікував у власному перекладі антологію поезії національних меншин Канади, включаючи українську (твори О. Іваха, І. Киріяка та ін.), під заголовком „Канадські обертони” (Вінніпег, 1935). Як один із чільних ініціаторів мультикультуралізму в Канаді, робив щорічні огляди різномовної літератури цієї країни, крім англо- і франкомовної. У співавторстві з П. Кратом В. Кіркконел переклав „Слово про Ігорів похід” (Саскатун, 1947).

К.-Г. Андрусишин (1907–1983) – лексикограф, літературознавець, перекладач, один із засновників канадської україністики. Тривалий час він був керівником відділу славистики Саскачеванського університету (Саскатун, 1950–1975). У співавторстві з Дж. Креттом К. Андрусишин уклав „Українсько-англійський словник” (Торонто, 1955; 1957; 1981; 1986), що вміщає 95 тис. слів та 35 тис. фразеологізмів. У 1964 р. у перекладі В. Кіркконела та К. Андрусишина вийшов друком у Торонто майже повний англомовний „Кобзар” Т. Шевченка.

В антології „Українські поети 1189–1962” розміщено декілька ліричних шедеврів Лесі Українки: „Contra spem spero!”, „Горить моє серце...”, „Забута тінь”, „Слово, чому ти не твердая криця...”, „Єрміє, зловісний пророче...”, „І все-таки до тебе думка лине...”, „Де поділися ви, голоснії слова...” В англомовних варіантах К.-Г. Андрусишин та В. Кіркконел досягли максимальної близькості до першотворів: той же мотив безмежної любові до Украї-

ни, те ж гостре відчуття людського болю і кривд народу, та ж жадоба правди й справедливості. І майже адекватна форма художнього вислову. Незрозуміло, правда, чому перекладачі об'єднали вірші „Горить моє серце...” (цикл „Мелодії”) та „І все-таки до тебе думка лине...” (цикл „Невільничі пісні”) в одну поезію під назвою першого вірша – “My heart is ablaze” [11, 256–257].

У 1968 р. в Торонто опубліковано вибрані твори Лесі Українки в англomовному перекладі В. Річ (р. н. 1936) – найвідомішої на сьогодні перекладачки англійською мовою українського художнього слова [2]. В. Річ – член Пен-клубу (з 1961 р.), лауреат Перекладацької премії імені І. Франка Спільки письменників України (1997), дійсний член НТШ (з 2005 р.), кавалер ордена Княгині Ольги III ступеня. (2006). Навчалася в Оксфордському (1955–1957, історія англійської мови) та Лондонському (1958–1961, математика, факультативно – українська мова) університетах. Уперше була в Україні 1991 р., на Шевченковій могилі – 1998 р. Із 2000 р. систематично приїжджає в Україну, зокрема до Львівського національного університету імені І. Франка. Автор збірок оригінальних поезій: „Ескізи” (1960), „Передвісники й образи” (1963), „Спадщина мрій” (1964). У 1962–1969 рр. та з 2001 р.– видавець журналу, присвяченого поезії, “Manifold” („Розмаїття”). У 1969–1989 рр.– член редакції наукового тижневика “Nature” („Природа”). 1993–1999 рр.– заступник редактора “The Ukrainian Review”. Під впливом праць Ж. Медведєва (які перекладала англійською мовою) захопилася боротьбою за права людини, зокрема в країнах тоталітарного режиму. Під різними псевдонімами писала про дисидентський рух, зокрема в Польщі й Угорщині. Учасник Всесвітньої конференції про людські права в Москві (травень 1991 р.). Переклала твори 46 українських письменників. Перший переклад української поезії – прологу до поеми І. Франка „Мойсей” датується 1957 р. Перший переклад поезії Т. Шевченка – поеми „Кавказ” – опубліковано 1959 р. разом із розвідкою перекладача про цей твір. Поліпшенню якості перекладів їй сприяли кон-

структивними порадами П. Зайцев і В. Свобода. 1961 р. опублікувала 38 перекладів (серед них – 9 поем) у добірці „Пісня із темряви” (Лондон, 1961), що вийшла як перша частина першого тому запланованого Шевченківським ювілейним комітетом у Великобританії тритомного видання творів Т. Шевченка англійською мовою. Чимало перекладів подано в періодиці Великобританії, зокрема в “The Ukrainian Review”, де опубліковано цикл „В казематі” (1965), поезії „Сон” („На панщині...”, 1964), „На вічну пам’ять Котляревському” (1969, 1998), „До Основ’яненка” (1993), „Лічу в неволі дні і ночі...”, „Подражаніє 11 псалму”, „Я не нездужаю, нівроку...” (1994). На пам’ятникові Т. Шевченка в Вашингтоні останню строфу „Заповіту” викарбовано в перекладі В. Річ. Переклала декілька більших за обсягом творів Лесі Українки – драматичні поеми „Кассандра”, „Оргія”, драму „Камінний господар”, драму-феєрію „Лісова пісня”, поему „Роберт Брюс, король шотландський”, – та окремі ліричні шедеври (опубліковано окремою книжкою та в кварталнику “The Ukrainian Review”), поезії І. Франка (поєми „Мойсей”, 1973; „Смерть Каїна” 1998), Г. Сковороди, Л. Глібова, Є. Плужника, П. Филиповича, Олександра Олеся, Ю. Липи, В. Симоненка, В. Стуса та ін. Чимало перекладів, зокрема „Гайдамаків” Т. Шевченка, лірики І. Франка, дотепер не опубліковано. За ініціативою ЮНЕСКО уклала та переклала англійську антологію білоруської поезії “Like water, like fire” (твори сорока поетів, 1971). 2004 р. у видавництві радіо „Свобода” опубліковано переклади білоруських віршів про волю, що їх зробила В. Річ. Вона є також автором передмови і коментарів до окремих творів та їх авторів. Автор дослідження „Образ єврея в постсталінській радянській білоруській літературі” (1984). Чимало перекладів В. Річ із творів українських і білоруських авторів уміщено в „Збірці поезій” (укл. Дж. Сілкін, Лондон, 1962), куди увійшли найкращі зразки світової лірики. Перекладає поезії Ц. К. Норвіда, давньоскандинавську і давньоанглійську поезію. Автор статей про Т. Шевченка і В. Шекспіра, І. Котляревського, І. Франка, Л. Глібова.

До збірки 1968 р. включено драму „Камінний господар”, драматичні поеми „Кассандра”, „Оргія”, поему „Роберт Брюс, король шотландський”, цикл „Сім струн”, вірші “Contra spem spero!”, „І ти колись боролась, мов Ізраїль...”, „Епілог” („Хто не жив посеред бурі...”). Тут же знаходимо солідний нарис про життя, поезію та драматургію Лесі Українки, що його написав проф. К. Біда з Оттавського університету.

Творчість Лесі Українки – постійно в центрі перекладацьких інтересів В. Річ. Доказ цьому – її переклади драми „Бояриня” (під дуже цікавим заголовком “Her Excellency” [16]), драматичної поеми „Вавилонський полон” та драми-феєрії „Лісова пісня”, опубліковані в 1992–1994 рр. у кварталнику “The Ukrainian Review”. На жаль, 1999 р. він перестав виходити. Це – велика втрата для англомовної україніки.

Останній переклад В. Річ з Лесі Українки – це перлина любовної лірики «Уста говорять: „він навіки згинув!..”» – «The lips proclaim that ‘He is gone forever!..’» [18].

У 1971 р., напередодні сторічного ювілею Лесі Українки, видавництво „Мистецтво” (Київ) опублікувало драматичну поему „В катакомбах” як двомовне видання [3]. Поруч з оригіналом подано англомовний переклад І. Вив’юрського (Джона Віра, 1906–1983). Він — досконалий перекладач творів Т. Шевченка, І. Франка, І. Котляревського, М. Рильського та ін. Джон Вір часто виступав із перекладами Лесиних творів на сторінках канадського періодичного видання “The Ukrainian Canadian”. Мабуть, найвдалішим був його переклад тринадцяти строф із поеми „Давня казка” (опубліковано 15 лютого 1960 р.).

Переклад драматичної поеми „В катакомбах” став окрасою перекладацького доробку Джона Віра. У цьому творі поетеса ставить і розв’язує страшну проблему: в умовах перетворення віри в ідеологію, підміни духовності – догмою, справжніх гуманістичних вартостей – псевдоцінностями, торгом спустошеними ідеями Леся Українка стверджує, що справжня Людина може перемогти в своєму самотньому бунті проти сліпого, задурманеного, а водночас жорстокого й агресивного натовпу.

Ось кульмінаційний момент в оригіналі та в перекладі Джона Віра:

Я честь віддам титану Прометею,
що не творив своїх людей рабами,
що просвітив не словом, а вогнем,
боровся не в покорі, а завзято,
і мучився не три дні, а без ліку,
та не назвав свого тирана батьком,
а деспотом всесвітнім, і прокляв,
віщуючи усім богам погибель.
Я вслід його піду [3, 68] –

Prometheus alone I homage pay,
he did not make his people into slaves,
he brought the light with fire and not with words,
he fought not meekly but with courage bold,
he suffered not just three but countless days,
his tyrant he did not a father call
but as a universal despot cursed,
foreboding the destruction of all gods.
I'll follow in his tracks [3; 69].

У січні 1971 р. вийшов присвячений Лесі Українці випуск журналу “The Ukrainian Canadian”. Найвартісніше в ньому – це літературознавча студія М. Скрипник та її переклади Лесиної поезії – віршів „Надія”, „Вечірня година”, „Літо краснее минуло...”, „Мамо, іде вже зима” і прозового оповідання „Біда навчить” [9]. М. Скрипник (р. н. 1915) – багаторічний співредактор згаданого вище журналу – опублікувала на його сторінках твори та уривки творів 118 майстрів українського красного письменства.

1975 р. київське видавництво „Дніпро” видало добірку поезій Лесі Українки в оригіналі та в англійському перекладі „Надія. Норе”. Переклади зробила Г. Еванс (р. н. 1916) за редак-

цією Дж. Віра та В. С. Ружицького. Книжка охоплює розмаїття громадсько-політичної, філософської та інтимної лірики нашої поетеси. Твори розміщено в хронологічному порядку, від раннього вірша „Надія” (1880) до поезії „Хто вам сказав, що я слабка...” (1911). Усього добірка вміщує 45 поезій, з яких двадцять перекладено вперше по-англійському: „Ворогам”, „Порвалася нескінчена розмова...”, „Ніобея”, „Твої листи...”, чимало віршів із циклів „Ритми”, „Весна в Єгипті”.

Ще 1971 р. Г. Еванс переклала три поезії Лесі Українки: „Чого то часами, як сяду за діло...”, „На мотив з Міцкевича”, “Contra spem spero!” (журнал “The Soviet Literature” 1971, ч. 2 та ч. 1 квартальника “Ukraine” за той же рік).

Тонке сприйняття авторського стилю, пильна увага до художньої своєрідності образного мислення Лесі Українки, до кожного її слова – ось що характеризує переклади Г. Еванс. Але маємо й інше відчуття: наша поетеса добре почувається в англійській мовній стихії, її твори читаються, як оригінальна поезія, хоча водночас відчутно, що створено їх іншою мовою, в іншій країні.

Велике досягнення Г. Еванс у тому, що вона зуміла, хоча б деякою мірою, передати ритмомелодику Лесі Українки – одну з найпотаємніших особливостей її музи. Про успіх збірки свідчить і те, що вона швидко стала бібліографічною рідкістю, і в 1981 р. видавництво „Дніпро” перевидало її.

1985 р. „Дніпро” опублікувало драму-феєрію „Лісова пісня” в оригіналі та перекладі Г. Еванс [5]. Перекладачка досить вдало відтворила форму драми та її образи, побут волинського села кінця XIX сторіччя, створивши цікавий переклад, зі справжніми творчими знахідками. На англomовного читача чимале враження справить гострий, непримиренний конфлікт між персоніфікованою природою, зворушливо мрійною, ніжною та прекрасною, і сумним життям людей. В англійському тексті збережено білий вірш там, де він є в оригіналі, римованим рядкам також в основному відповідають римовані. Видання прикрашають тала-

новиті ілюстрації О. Сахновської та цікава передмова літературознавця О. Дейча.

1981 р. видавництво „Гайпіеріен прес” у Вінніпезі опублікувало окремою книжкою переклади українського художнього слова, що належать канадській перекладачці, поетесі та журналістці Ф. Р. Г. Лайвсей (1874–1953), „Спів упродовж віків” [7]. Серед них знаходимо „Лісову пісню”. Ілюстрації С. Чернецького, канадського художника українського походження, допомагають англomовному читачеві відчутти атмосферу цього твору.

За допомогою українських іммігрантів, зокрема П. Крата, Ф. Лайвсей ґрунтовно вивчила українську мову, літературу та історію. У 1916 р. вона опублікувала збірку власних перекладів українських поезій народного та літературного походження “Songs of Ukraina with Ruthenian poems”, у 1940 – переклад повісті „Маруся” Г. Квітки-Основ’яненка. „Лісову пісню” Ф. Лайвсей переклала на початку 50-х років, незадовго до смерті, і, на жаль, їй так і не довелося побачити свій переклад опублікованим.

1994 роком датується п’яте англomовне відтворення „Лісової пісні” [14]. Це радше не переклад, а своєрідний переспів, оскільки В. Ткач (директор нью-йоркської „Ярої театральної трупи”) та В. Фипс, перекладаючи, вилучили з п’єси ряд епізодів та додатково включили уривки поезії різних народів. Їхньою метою було створити сценічний твір для глядача, що задумується над контрастом між примітивним буттям і сучасною цивілізацією. Уперше в англomовному світі поставили п’єсу в нью-йоркському театрі „Ля Ма-Ма” у червні 1994 р.

Маємо, таким чином, п’ять англomовних інтерпретацій „Лісової пісні”, що дуже цікаво з погляду перекладознавчого. Приміром, повчально зіставити, як передано в різних перекладах назви дійових осіб. Так, Лісовик для П. Канді та В. Річ “forest elf” [13, 113; 14; No 3, p. 48]; для Г. Еванс – “wood goblin” [5, 13]; для Ф. Лайвсей – “leesovyk, king of the forest” [7, 82]; для В. Ткач і В. Фипс – “Gob, old forest gnome” [14, 2]. Враховуючи контекст, комбінований метод Ф. Лайвсей – найдоречніший: транскрибоване слово (leesovyk) уміщає сему „незвичність”, „чужин-

ність”, а дескриптивна перифраза (*king of the forest*) точно передає семантику реалії оригіналу. Адже Лісовик у творі Лесі Українки – володар лісу. Ось як вона змальовує його: „Лісовик виходить з гушавини. Він у довгій киреї барви старого золота з темно-червоною габою внизу, навколо шапки обвита пілка достигнутого хмелю” [4, V, 264]. Мавка називає його „дідузем” [4, V, 215], дядько Лев звертається до нього в усіх справах, що стосуються життя в лісі. Здавалося б, що П. Канді та В. Річ хочуть наблизити творчість Лесі Українки до англомовного читача впровадженням образу ельфа зі старогерманського фольклору. Але ж ельф (*elf – a diminutive, wandering sprite or fairy; an imaginary being supposed to exercise magic powers and haunt woods and hills* [19, 587]) – дуже далекий від благородного Лісовика Лесі Українки. У перекладі Г. Еванс – також серйозне переключення задуму Лесі Українки, бо “*a goblin is an evil or mischievous spirit, conceived of as ugly or misshapen*” [17, 782]. І вже аж ніяк Лісовик Лесі Українки не є “*gnome*”.

У 1988 р. у Філадельфії заходами Ювілейного комітету для відзначення 120-річчя від дня народження Лесі Українки опубліковано багатомовне видання творів поетеси [12]. Редактор цієї книжки – американський україніст Н. Пазуняк. Англійською мовою вміщено там драматичну поему „У пущі” в перекладі Р. Стойко-Лозинської. Вона вивчала україністику в Ратгерському університеті (Нью-Брансвік, штат Нью-Джерсі), згодом навчалася в аспірантурі у Нью-Йоркському університеті. Для англомовного читача драматична поема „У пущі” надзвичайно цікава: адже в ній описано життя пуританської громади штату Массачусетс у ранні роки історії США.

Боляче стверджувати, що протягом останніх літ англомовна лесіана новими перекладами суттєво не збагатилася. Щоб світ визнав нас як націю із солідною культурною традицією, мусимо дбати про перекладання творів наших класиків іноземними мовами, зокрема англійською. В англомовному світі перекладають тепер лише книги Ю. Андруховича, О. Забужко та ін-

ших наших постмодерністів, але ж обмежувати ними літературу – негоже.

Доробок англомовних перекладачів творів Лесі Українки в контексті українсько-англомовних літературних зв'язків дотепер вивчено недостатньо, зокрема тому, що протягом десятиріч офіційна критика в Україні необґрунтовано замовчувала перекладацький доробок П. Канді, В. Річ, К. Андрусина, В. Кірконела або ж давала йому нещадно негативну, філологічно нічим не обґрунтовану характеристику. Тому-то одне з найневідкладніших завдань нашого перекладознавства – на належному фаховому рівні всебічно дослідити рецепцію творчості Лесі Українки англомовними літературами як складову частину проблеми „Українська література в англомовному світі”. І це дуже важливо, коли врахувати, що тепер англійська мова (подумати тільки: 400 років тому нею розмовляло лише 7 мільйонів на Британських островах) – найрозповсюдженіша в світі: як першою, другою чи третьою мовою нею розмовляє та пише понад мільярд населення Землі, для однієї третини (приблизно 350 мільйонів) англійська мова – рідна, у 60 країнах світу вона функціонує як державна або одна з державних мов.

Інше невідкладне завдання нашого перекладознавства – дослідити в світлі сучасних наукових парадигм перекладацьку спадщину Лесі Українки. Адже ця спадщина дуже цікава і повчальна.

Література

1. Денисюк І. Світло нагірне (До 125-річчя з дня народження Лесі Українки) // Денисюк І. Літературознавчі та фольклористичні праці: У 3 т., 4 кн.– Л.: [У надзаг.: Львів. нац. ун-т ім. І. Франка], 2005.– Т. 1: Літературознавчі дослідження. Кн. 1.– С. 167–176.

2. Зорівчак Р. Заради художньої правди: (До 70-річчя від дня народження та 50-річчя перекладацької діяльності Віри Річ) // Літ. Україна.– 2006.– 20 квіт.

3. Українка Леся. В катакомбах = In the catacombs / Transl. by J. Weir.– К.: Мистецтво, 1971.– 88 с. [Текст парал. укр. і англ. мовами].

4. Українка Леся. Збір. тв.: У 12 т.– К.: Наук. думка, 1975–1979.– Т. 1–12.
5. Українка Леся. Лісова пісня = Ukrainka Lesya. Forest song / Transl. by G. Evans.– К.: Дніпро, 1985.– 221 с. [Текст парал. укр. і англ. мовами].
6. Українка Леся. Надія = Ukrayinka Lesya. Hope / Transl. by G. Evans.– К.: Дніпро, 1975.– 144 с. [Текст парал. укр і англ. мовами].
7. Down singing centuries: Folk literature of Ukraine / Transl. by F. R. H. Livesay; Comp. & ed. by L. Loeb.– Winnipeg, Man.: Hyperion Press Ltd, 1981.– 204 p.
8. Five Russian plays with one from the Ukrainian / Transl. from the orig. with an introd. by C. E. B. Roberts.– London: Kegan Paul, Trench, Trubner & Co, Ltd, 1916.– XVI, 174 p.
9. Skrypnyk M. Lesya Ukrainka. A heritage for today and tomorrow // The Ukrainian Canadian.– 1971.– No 1.– 46 p.
10. Their land: An anthology of Ukrainian short stories / Ed. by M. Luchkovich.– Jersey City; New York: Swoboda press, 1964.– 325 p.
11. The Ukrainian poets, 1189–1962 / Sel. & transl. into English verse by C. H. Andrusyshen & W. Kirkconnell.– Toronto: Publ. for the Ukrainian Canad. comm. by Univ. of Toronto press.– XII, 500 p.
12. Ukrainka Lesya in translations English, German, Spanish, French, Croatian, Portuguese, Italian / Ed. by N. Pasuniak.– Philadelphia, Pa: The commemorative committee to honor Lesia Ukrainka, 1988.– 320 p.
13. Ukrainka Lesya. Spirit of flame: A collection of the works / Transl. by P. Cundy; Foreword by C. A. Manning.– New York, NY: Bookman Associates, 1950.– 320 p.
14. Ukrainka Lesya. The forest song / Transl. by V. Tkacz & W. Phipps.– New York, NY: Yara Arts Group, 1994.– 60 pp.
15. Ukrainka Lesya. Forest song / Transl. by V. Rich // The Ukrainian Rev.– 1994.– No 1.– P. 66–73; No 2.– P. 33–58; No 3.– P. 40–60; No 4.– P. 48–64.
16. Ukrainka Lesya. Her Excellency / Transl. by V. Rich // The Ukrainian Rev.– 1992.– No 1.– P. 31–54; No 2.– P. 23–37; No 3.– P. 34–45.
17. Ukrainka Lesya. Selected works / Transl. by V. Rich.– Toronto: Publ. for the Ukrainian Canad. Comm. by Univ. of Toronto press, 1968.– VIII, 259 pp.
18. Ukrainka Lesya. The lips proclaim... / Transl. by V. Rich // The Ukrainian Rev.– 1999.– No 3.– P. 88.

19. Webster's new international dictionary of the English language: Unabridged / Ed. in chief W. A. Neilson.– 2nd ed.– Springfield, Mass.: Merriam co, 1956.– 3196 p.

Zorivchak R. The Writings by Lesya Ukrainka in the Anglophone World.

The paper traces the history of the reception of the writings by Lesya Ukrayinka in the English-speaking societies. Through the strength and the beauty of her verse, the psychological depth and thematic range of her dramatic works, the soundness of her critical writings and her personal courage, Lessia Ukrayinka established herself as an artist for all times. The main translators of her writings have been characterized and their contributions highlighted. All the translators were trying to convey to their readers not only the message of Lesya Ukrayinka's writings but also their form in all its ramifications of rhythm, rhyme and verse structures.

Key words: poetry, dramatic poems, translation, Translation Studies, Anglophone world.